

18.6.2015

Dnro 74/4/15

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

VIRANOMAISELLA TULEE OLLA ASIALLINEN PERUSTE MÄÄRÄAIKAISEN PÄÄTÖKSEN TEKEMISEEN

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 6.1.2015 lähettämässään kirjoituksessa - - - hyvinvointipalvelujen menettelyä päätöksentekoa koskevassa asiassa. Kantelijan mielestä kuljetuspalvelujen järjestämistä koskevien päätösten määräaikaaisuudelle ei ollut perustetta.

2

SELVITYS

- - -

3

RATKAISU

3.1

Päätöksenteko vammaispalveluasioissa

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 6 §:n mukaan sosiaalihuollon järjestämisen tulee perustua viranomaisen tekemään päätökseen. Hallintolain 43 §:n mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti ja se on perusteltava siten kuin saman lain 45 §:ssä säädetään. Päätöksenteossa on kiinnitettävä huomiota päätöksen sisällöllisiin vaatimuksiin ja päätöksenteon nopeusvaatimukseen.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti ja käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Hallintolain 6 §:n säännös sisältää myös ns. luottamuksensuojan periaatteen. Luottamuksensuoja -periaatteen keskeisenä sisältönä on, että hallinnon asiakas voi luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen, sen virheettömyyteen ja viranomaisen tekemän hallintopäätöksen pysyvyyteen. Luottamuksensuoja -periaatteella tarkoitetaan myös sitä, että hallintopäätöksen pysyvyyden johdosta viranomaisen ei pääsääntöisesti voi ilman asianomaisen henkilön ilman omaa suostumusta peruuttaa myöntämänsä oikeutta tai etuutta tai vähentää sitä, ellei lailla ole erikseen säädetty esimerkiksi palvelun tai tukitoimen edellytysten tarkistamisesta.

Vammaispalvelulaissa eikä myöskään sosiaalihuoltolaissa ole säännöksiä, jotka estäisivät määräaikaisten päätösten tekemisen.

Korkein hallinto-oikeus on eräässä ratkaisussaan (KHO 29.4.2014 T 1447) todennut, että hyvän hallinnon mukaisesti kunnan on vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaisia lakisääteisiä tehtäviä hoitaessaan kiinnitettävä erityistä huomiota palveluiden jatkuvuuden turvaamiseen.

3.2

Saatu selvitys ja arviointi

- - - hyvinvointipalvelujen lausunnon mukaan kantelijalle on myönnetty kuljetuspalveluja määräaikaisella päätöksellä siten, että päätöksen voimassaoloaika päättyy 31.12.2014. Mainittua päätöstä on jatkettu uudella määräaikaisella päätöksellä vuoden 2015 loppuun asti.

Lausunnon mukaan kantelijalle on lähetetty erillinen kirje, jossa on selvitetty vammaispalvelupäätösten mukaan lukien kuljetuspalvelupäätösten voimassaoloa. Lausunnon mukaan ”kirjeessä on kerrottu, että päätös uusitaan, jos asiakkaan tarpeissa tai kuljetuspalvelujen järjestämisessä ei tapahdu muutoksia, joiden vuoksi palvelu olisi tarpeeton tai mahdoton toteuttaa. Kunta voi myös päättää palvelujen järjestämisestä toisin vammaispalvelulain asettamissa puitteissa.”

Lausunnossa on todettu vielä, että ”[kaupungin nimi poistettu] kaupungin palveluohjausyksikön käytäntö on, että erillispäätös kuljetuspalvelujen järjestämistavasta (esimerkiksi päätös oikeudesta tuttuun taksiin tai siihen, ettei matkoja yhdistellä) tehdään kalenterivuoden loppuun saakka määräaikaisesti voimassaolevana. Peruste päätösten määräaikaisuuteen on järjestämistavoissa tai asiakkaan olosuhteissa mahdollisesti tapahtuvat muutokset. Mikäli järjestämistavoissa tai asiakkaan olosuhteissa ei tapahdu muutoksia, uusitaan päätökset ilman erillistä hakemusta.” Edelleen lausunnon mukaan erillispäätökset kuljetuspalvelujen lisämatkoista tehdään kalenterivuoden loppuun saakka voimassaoleviksi.

Lausunnon mukaan ”kantelijan päätökset on tehty vasta joulukuun 2014 lopussa sosiaalityöntekijän lomautuksen sekä joulun ajan pyhäpäivien aiheuttamien viivästysten vuoksi. Päätökset on lähetetty tiedoksi 1. luokan postissa, jotta ne ehtisivät asiakkaalle mahdollisimman nopeasti.”

Arvioin asiaa seuraavasti.

Eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että viranomainen noudattaa lakia ja toimii harkintavaltansa puitteissa. Oikeusasiamies ei voi puuttua sellaiseen toimintaan tai päätöksentekoon, jonka viranomainen on tehnyt harkintavaltansa puitteissa. Hyvinvointipalvelut on lausunnossaan esittänyt perusteita, jonka perusteella se on katsonut olevan tarpeen tehdä asiassa määräaikaisia päätöksiä. Tämä harkinta on tehty viranomaiselle kuuluvan harkintavallan puitteissa.

Totean kuitenkin seuraavaa.

Lainsäädännössä ei ole erikseen estetty mahdollisuutta tehdä määräaikaisia päätöksiä. Määräaikaisia päätöksiä tehtäessä palveluja on kuitenkin myönnettävä riittävän pitkäksi ajaksi ja uusi päätös on tehtävä riittävän ajoissa ennen edellisen päätöksen voimassaoloajan päättymistä.

Viranomaisella saattaa olla peruste tehdä palvelua koskeva päätös määräaikaisena. Mikäli päätös on tehty määräaikaisena, tulee viranomaisen huolehtia siitä, että asiakkaan palveluntarpeen jatkuessa palvelun järjestämisessä ei synny katkoksia ja että sosiaalihuollon asiakas tietää asiassa omat oikeutensa ja viranomaisen velvollisuudet.

Totean, kun kysymys on sellaisesta palvelusta, jonka tarve on jatkuva, tulisi viranomaisen tehdä palvelua koskevat päätökset siten, että päätös on voimassa toistaiseksi. Jos päätös on tehty määräaikaisena, päätöksen voimassaoloaika tulisi jatkaa, mikäli asiakkaan palvelujen tarve jatkuu muuttumattomana, riittävän ajoissa, ettei asiakkaalle synny epätietoisuutta siitä, onko hänellä edelleen oikeus kyseessä olevaan palveluun.

Mikäli viranomainen ei palvelujen tarpeen jatkuessa oma-aloitteisesti tee päätöstä palvelun jatkamisesta, viranomaisen on ohjattava asiakasta riittävän ajoissa hakemaan palvelua tai tukitointa uudestaan tai huolehdittava siis päätöksenteosta itse.

- - - hyvinvointipalvelut on lausunnossaan ilmoittanut, että se on ilmoittanut kantelijalle erikseen millä edellytyksillä päätöksen voimassaoloa voidaan jatkaa ja millä tavoin asiassa tullaan toimimaan.

Lausunnon mukaan päätös kuljetuspalvelujen järjestämisestä vuodelle 2015 tehtiin vasta 30.12.2014.

Mielestäni kantelijalle on voinut jäädä oikeutettu ja perusteltu huoli siitä, jatkuuko hänelle myönnetty kuljetuspalvelut aikaisemman päätöksen mukaisessa laajuudessa. - - - hyvinvointipalvelut on toiminut hyvän hallinnon vastaisella tavalla tehdessään päätöksen kuljetuspalvelujen järjestämisestä vuodelle 2015 vasta 30.12.2014. Hyvinvointipalvelujen esittämät syyt – sosiaalityöntekijän lomautus ja juhlapyhät – eivät ole riittävä peruste siihen, että päätös tehtiin vasta vuoden lopussa. - - - hyvinvointipalveluilla olisi ollut mahdollisuus tarvittaessa myös ilmoittaa kantelijalle aikaisemmassa vaiheessa päätöksen voimassaolon jatkamisesta.

Korostan tässä yhteydessä, että kun kysymys on kunnan erityisen järjestämisvastuuseen kuuluvasta asiasta ja kun kysymys on haavoittuvassa asemassa olevasta vaikeavammaisesta henkilöstä, tulee kunnan huolehtia päätöksenteostaan siten, ettei henkilölle synny edun menetyksiä tai epätietoisuutta siitä, millä tavoin hänen asiassaan toimitaan tai tullaan toimimaan.

Koska saamani selvityksen mukaan kantelijan kuljetuspalveluja on jatkettu aikaisempien päätösten mukaisessa laajuudessa, ei asia anna aihetta puoleltani muuhun kuin että kiinnitän - - - hyvinvointipalvelujen huomiota edellä päätöksenteosta lausuttuun.

- - -